

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 26.

У НОВОМ САДУ 25. ЈУНИЈА 1887.

ГОД. III.

НА СТРАНПУТИЦИ.

ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ НАРОДНОГ ЖИВОТА.

НАПИСАО МИЛУТИН ЈАКШИЋ.

(Наставак.)

III.

 свануло дивно јесење јутро. Лазурно се небо стакли, а нигде облачка. Сунце се диже око неко доба (Младен већ у велико намирио марву) и заплови по ваздушној пучини. Завара око, па се за час учини, мајски је дан. Завара га, док махом око не падне на тужно дрвеће и не схвати дубљину тога природина противречја. Све је узалуд. Томе жутом, увелом лишћу нема лека. И ти зраци, што као да му их сам Бог шиље, да га освеже, само га опрље. Још она клица живота у њему загреје се, разнежи се, разнежи, па тек од једном отпадне с границе. То је, ето, биљка, што за једно лето наврши свој век. Али у оном храпавом деблу још има сока и живота. Тај ред ће још сто и више пута да се понови. Избиће лишће и ударити изданци; а кад свега нестане, донеће каква тица или ветар семе, оно ће пасти у трулу земљу и изнићи ће. И опет дрво и изданци.

И нехотице је помислио Младен на своју породицу. Ни он није без изданака. Има и он деце, и он ће да живи.

Ал опет не ће. Крв ће му живити, а име зар да му утрне, да се угаси?...

Кад се Младен родио, није, што се каже уз реч, топ пукао, али су, као што опет чича Марко приповеда, многи Сумраковчани били пијани.

Његов отац Леонтија и брат му Никола још су били у једној кући, а живио му је и деда, чича Сава, први газда у селу.

И Леонтија и Никола су здрави и снажни људи, у сваком почива по мали Краљевић. Њихове жене исто су тако здраве и дречне (бирао газда Сава снахе у читавој околини, па их и изабрао). Све лепо и добро; има у кући чича-Савиној и мира и весеља

и божјег благослова, и маља свакојаког. Ал прошло било дваестина и више година, од како не проплака дете у колевци, у којој се одњихао и газда Сава и његови синови.

Пуна кућа свачега, ал празна децјег плача и невиног им смеха. Нема деди и мајци забаве, нема нова живота и заметка у томе снажном стаблу, па нема ни наследника великога добра ча-Крстиних. Било је ту и женских враџбина, но и поред њих оста кућа празна.

Леонтија је био старији син, Никола млађи. Сваки ожењен већ око четир године.

Пете године брака понесе старија снаха чича-Савина, Мила Леонтијина, и сретно роди мушко чедо. Једро и снажно дете, као лане.

Цела се кућа од радости препороди. Деда и мајка плачу од те велике среће. Газда Сава дао попи дукат за знамење.

Кад се чељад у кући и родбина мало од прве радости повратили, стадоше одмах смишљати и погађати се, какво име да даду детету. Бираху и бираху. Ни једно није доста лепо. Тада рече деда: „Нек се зове Младен, као што му се и прадеда звао. И нек се, да Бог да, уметне на њега“. То се допадне и мајци и свима. И дете заиста доби на крштењу име Младен.

После крштења извали газда-Сава аковче старе, препеченице комовице и закоље теле. Па ко је само наишао, тај је сваки јео и пио. Нису се изопирати, Боже мој, као што су, — та, ваљда се не пије тако, ни кад се царевић роди!

Опио се и деда Сава, а он у свом веку није био пијан! Газда Мита поп-ђукин опио се, све дуби. Кад је у вече кући био пошао, пао је у неку брљу и заспао, па је ту спавао, док на њега не наиђоше други

пијани Сумраковчани и не падоше преко њега. Е, богме, било је ту и ђушака, док се нису у шеширима споразумели, док, т. ј. нису пронашли, које је чији, јер су сви били у блату уваљани. После тога су један другог кривили, а највише Миту, што је он први пао баш онде, куда су и они морали проћи, те су тако, „трезни трезначки“, и они попадали преко њега.

Осим тих главнијих и отменијих људи било је на бабињама Младенових још много и крштених и некрштених Сумраковчана. Скупила се сиротиња, Цигани, Мађари, који су кадгод радили летину код газда-Саве, па се сви изопијали. Поред тога се неки међу њима, који су сачували најбоље присуство духа, побринули и за сутра, напунивши крадом бардаке, што су их под кожухом носили.

Сви у кући пазили су дете као очи у глави. Ни мува није смела пасти на њега. Ако мали Младен што зажели, сви трче, да му жељу испуне. Чича Сава је био куће старешина, ал Младен и над њим. Њему је и деда морао бити послушан.

Кад је био мало одрастао, често је молио деду, да се с њим игра коња: деда да буде коњ, а он кочијаш. Дедо шта зна, ухвати га за руку па трчка с њим по дворишту. И он се са свим подетио.

Дете једно и крупно. Расте као из воде. Са све му његове снаге одише здравље. У великим, бистрим очима као да се огледало небо и мудрост. Правилност и најнезнатније црте на лицу здружила се са живим и милим погледом и тако у заједници сачињаваху потпуну лепоту телесну. Изгледаше, да се све, што је било најбољег у крви породице ча-Крстиних, спојило у њену најмлађему изданку.

Сваки важнији тренутак у животу Младенову славио се у кући као каква свечаност. Тако почевши од крштења и поступанице, па кад је у школу пошао, кад је понео прве гаће, кад је прочитао први пут на Божић апостол. У кући велика радост, а учитељу увек прасе, а колач ил боцу вина сваки час.

И учитељ га је најбоље учио. Био је то још онај стари учитељ, о ком се већ било почело сумњати, да није чист, јер је тако дуго био учитељем у Сумраковцу. Он га је учио, како је знао, по оном старом методу. Но ма да је метод био тако тежак, бистрина детиња од играчке је све савлађивала и Младен брзо научи читати. Кад је знао и разумео у накрет сву читанку, онда му учитељ да по коју своју књигу, у којој се нашао која приповетка или басна. А Младен је радо читао, што му год до руке дошло.

Кад је свршио сеоску школу, хоће деда да га да у Сегедин, да дете научи мало мађарски. Младен пристаје. Тако проведе у Сегедину неке две године дана.

Каква је радост била, кад је Младен о школском одмору дошао кући! На станицу железничку изишао је пред њега сам деда. (Они други се бавили око летине, која је била у највећем јеку).

Чим се сишао с кола и сви га редом ижљубили, одмах отрча у вршај, да тера коње, док их није тако замрсио, да их једва размрсише. Сви се смеју од милоште, а деца највише.

Кад је оставио вршај, заиште, да појаше риђу, који је с другим коњма у вршају врхао.

Слуга одмах потрчи, да му жељу испуни.

„Окани се тог посла“, — вели му отац Леонтија, „не можемо ти дати коња из вршаја. Треба да се ради. А у недељу га јаши, кол'ко ти је воља“.

„Бре, подај му, Лецо, нек дете протера вољу. Од кад није јахао. Доста је коња, изгазиће“, вели опет чича Сава.

Није друкче, већ одрешеше риђу, а Младен га узјаха и погна по башти, а башта дегелином засејана.

Мазе тако Младена сви, а у њему расте самовоља. Па и та самовоља свима мила, сви јој се смеју. Само стрини не беше мила. Она је тако омразила размаженог синовца, да га готово није могла очима гледати. Што се Младен лепше развија, све га већма мрзи, са његовом самовољом расте напоредо и њена пакост. „Ух, ча-Крсто, проклети ча-Крсто!“ Тако је тајно клела младога потомка ча-Крстина, кријући готово и од саме себе ту клетву. Омрзла не само Младена, него и целу породицу свога мужа.

Кад Младен навршио две године у Сегедину и вратио се кући, настаде питање, шта ће с дететом. Дете би даље на школе и то на српске школе у Карловцих или у Новом Саду, па и очина је то воља. Ал деда више не може да издржи без свога унука уза се.

„Нек он буде паор“, вели деда, „има на чему. Ето, то ће све бити његово. Шта ће му школа, има ода шта живити“.

Младен остаде, дакле, код куће, да се упути у паорску радњу.

Из почетка није му пријањала Бог зна како уза срце паорска радња, волио је шарати и књиге превртати. Касније се њој све већма привикавао.

Него је Младен љуто непослушан. Деду, оца и чичу и воли и слуша, ал другог никог. Стрину ни у врштец.

Е, а стрина Ленка хоће да покаже, да је старија. Она из добре газдачке куће, а јединица у оца. Држали и њу некад као мало воде на длану.

Стрина и синовац чешће се споречкају, ал више као онако из шале. Док једаред не дође до озбиљна сукоба. Стрина чак хтеде ђушити Младена због неке кривице.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Младен се смеје стринину гневу и исмева је. А кад стрина поче још љуће, он ју нагрди, гадно нагрди, па оде.

Дође ствар и до чике, па и до деде. Деди жао синовца, па кара снаху:

„Ти си“, вели њој, „паветнија, па треба да пазиш, да не дође до тога.“ А свога „Мачка“ узне за руку, па га одведе у своју собу.

То је врло увредило сина му Николу, а Никола и иначе љут човек.

Ето, тако се започе распра у кући ча-Крстиних. Тако се излеже прв, који је точно мир те виђене и чувене задруге.

Јетрве, које су и тако кипиле једна на другу, крвно се посвађаше. Мила узне пребацивати Ленци, што вуче из куће својима. Ленци опет запиње за око, што се на Младена толико троши од њене муке (јер је она доста донела мираза своме мужу) и што га мазе толико.

Дође дотле, да један син мора из куће. С том намером ево их једно јутро пред оца озбиљни и узбуђени.

Дуго их је старац гледао дубоко потресен. Мислио је о миру и слози, што су у овој кући негда тако лепо владали. Суза му се скотрља низ борно лице. Сад виде старац, да је слога у њој из темеља пољуљана и да од такне заједнице добра бити не ће. Али којег сина да остави у кући? Мила му обојица, а није крив ни један.

„Не“, рече старац и од једном му се наоблачи чело, а гнев му севну из очију.

„Кад двоје морају из куће, нек то буду обе снахе. Нек оне иду. Оне су криве.“ Њему јасно изађе пред очи, да су баш снахе тој неслози квасац подмесиле. „Где вере ниједне, да ми оне децу разбрате!... Да, да, нек оне иду из куће, јер на мом огњишту мора бити мира.“

Старац и сам увиђа, да то не може бити, ал хоће снахе да заплаши мало, те да их тако умири. Међу тим не види кукавац, како је мржња јака корена ухватила и у срцима његових синова.

То се питање не реши том приликом.

А браћа и јетрве се умирише, али тај мир више наликоваше каквој жалости него правом миру. Све то ћути и невољно иде на радњу. Ни петак канда не кукуриче весело као пре, и марва је невесела, и пси се никоме не умиљавају.

Увиде чича Сава, да тако даље не иде, па посети Николу из куће и даде му другу своју кућу, а Леонтију задржи узне се. Тако се мир поврати у кућу, ал љубав међу браћом никад више. — —

У седамнаестој години био је Младен момак, да

му у селу није било пара. Није било девојке, која није узданула за њим.

Само свима упада у очи, да је са његовог лица нестало оног зрака свагдашње веселости и добре воље. Чешће је расејан, ћутљив, па чак и осорљив. Такав у колу, такав код куће, такав на радњи. Мати му све ређе може својим миловањем и нежењем осмејак да измами на уста. Но она га опет за то назива својом срећом, па га и онда воли, кад би јој и преку рекао.

Дође време, да жене Младена.

„Коју хоћеш, рано моја, заишти је, свака ће поћи за тебе,“ вели му мати.

А Младен не би ни једну. Одсмева се само.

У то умре чича Сава, а наскоро и његова баба.

Младенова се женидба одгоди, док се не прежале два драга покојника.

После тога ожене Младена Даницом, јединицом Совре Живанова, добра газде из К. Она је донела своме мужу полутину земље, а по смрти својих родитеља биће наследница целога газда-Соврина добра.

Младен није имао воље, да узме Даницу, но како је и спрам свих осталих девојака био равнодушан, није се много одуширао жељи својих родитеља.

Сватови су били велики и богати.

Кад се пријатељи наћефлејисали и сити наразговарали, стадоше се хвалити честитошћу и љубави своје деце.

„Мој син, ох, мој Младен! Нико нема таког сина, кажем ти, пријатељу, у свету га нема...“

„Па што и ти на њега не препишеш полутину земље?“ примети у шали један кртан из К., пецкајући доброг домаћина.

„Шта, на Младена? Ево, слушајте, сватови, што ћу рећи: Превешћу на мога Младена цело моје добро, да видите, што је син.“

„А, а, то је лепо од газда-Леонтије, лепо, лепо,“ одобравали су сватови.

И што је Леонтије напита обећао, то је трезан учинио. И ако се Младен противио, он ипак преведе на њега цело своје имање.

Младен је живио са својом младом свакојако, но понајвише је сурово поступао с њом. Она се трудила из све снаге, да му угове и придобије га послушноћу, али то није могла постићи. Он је био, као и дотле, понајвише замишљен и ћутљив. Ништа га није веселило ни занимало.

После годину дана роди Даница кћер. Младен се није здраво радовао новорођенчету, што је дете било женско.

И друго и треће дете било је женско, а то је јако мучило Младена. Све, што је од жене своје же-

лио, било је, да му роди сина, који ће му име и све наследити. Па и та једина жеља није му се испунила.

Даница је осетила, са чега јој је муж тако осоран, и често је крадом горке сузе лила и топло се молила Богу, да јој сина поклони. — —

Поједини тренуци из те прошлости врзли се Младену по памети, кад је намирно марву и насловивши се на стајска врата гледао лепо јесенско јутро. О томе је мислио дуго, па се онда једва накануо, да везује огризину.

У то се отворише врата на дворишту, а унутра безобразно уђе Циганка врачара. Женска чељад одмах се окупила око ње, да им врача. А она им лаже и намешта, како од прилике која жели.

„Хоћеш ли и теби, млади газда, да бацам карте?“

Младен је и не погледа.

„Дед, да чујемо,“ рекоше баба Мила и Даница.

„Е, млади газда, карте кажу, да те воле многе младе жене, чувај се, да не наиђеш на чини.“ И Циганка се тупо насмеја.

„Прегризла језик, вештице матора!“ вели као у шали баба Мила, а Даница прену у смех.

Младен се чини, да и не чује, шта Циганка трабуња. Али је сваку реч добро чуо и био је радознао, хоће ли врачара још што рећи. Но она доби хлеба и мало брашна, па оде млатајући рукама за својим послом.

(Наставиће се.)

ГОСПОДИНУ Љ. П. Н.

Благослови поетъ!

Пушкинъ (Къ Жуковскому.)

х, како бих сретан био,
Кад Србији добро није;
Како бих се веселио,
Кад се туга свуда вије?
Може л' Србин вес'о бити,
Кад слобода у гроб иде;
Може л' Србин јаде крити,
Кад се страшни знаци виде?
Не, ту радост места нема,
Ту се само очај пати,
Ту се само туга спрема,
Ту се свака срећа крати.

Јест, у наше тешке дане
Од сваког се свесног тражи,
Да му срце гневом плане,
А да опште јаде блажи.
Ал у кругу, у ком живим,
Не мари се за те јаде,
Те огорчен судбу кривим,
Што ми такво друштво даде.
На висини жеља својих
Без друштва сам права ост'о;
У самоћи дана мојих
Очајник сам прави пост'о.
Књиге су ми миље цигло,
Од њих себи друштво стварам,
Против збиље све се дигло,
Немам с ким да разговарам.

Корите ме, што сам сетан
Због прекида у љубави,
И што нисам вес'о, сретан,
Кад погледам свет убави;

Па велите, да се борим,
Да у борби јаде блажим,
А неверство да прегорим
И да нове сласти тражим.
Нове сласти, нову љубав,
Којом би се тешић' знао?
Али где је тај цвет убав,
У коме бих уживао?
Где је љубав, што заноси,
Где је љубав, што те диже,
Што те собом у рај носи,
Што те крепи и уздиже?
Где је љубав, што помаже
Подносити сумор дана,
Где је љубав, што налаже,
Да си лица насмејана?
Где је љубав, што од јада
Створи часом дивно цвеће,
Бујно врело миља, нада,
Створи извор сваке среће?
Не, тог више сада нема,
И ја горке сузе левам,
На срце се туга спрема,
И ја Вашу песму певам:
„Ах, до сада живео сам
На тој земљи међу људма;
Ал искусан нисам био
Њиним страстма, њиним људма...
Живео сам у љубави
И под њеном владом само,
Нисам пит'о, шта је даље
Изван њеног круга тамо...
Мислио сам ја до сада,
Да на свету сви су људи

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Мога срца, моје жеље,
 Мога чувства, моје ђуди.
 Али доцкан видео сам,
 Да се сав свет друкче креће,
 И да нема међу људма
 Идеалне оне среће...
 Збогом, моји идеали,
 О којим' сам некад сав'о,
 Збогом, моји сви идоли,
 Којим' сам се до сад клањ'о!
 Збогом, лепе све висине,
 Куд лећаше душа моја;
 Збогом — овде нигде нема
 Жућенога мог покоја!"

Ето, то је све утеха,
 Што ми Ваша благодат даје,
 Моје срце и без греха
 Туговати не престаје.
 Још би била једна нада,
 Један извор од милина,
 Јад би мог'о да се свлада
 Којом чашом добра вина.
 Ал, бадава, нигде нема
 Кораћева вина чиста,
 Што те жива у рај спрема,
 А у чаши све се блиста.
 Нигде нема оне дике,
 Што те теши, кад те поји,
 Нигде оне руменике,
 Што се од ње тешко двоји.
 Ох, лепи су они дани,
 У Ваљеву што сам пров'о,
 Сви су били насмејани,
 Уживање увек ново:
 Или излаз на пећину,
 Што је створи бог у стењу;
 Или гледање на висину,
 По којој се козе пењу;
 Или метање крај Облице,
 Гдено одјек све исмева;
 Или лешкање крај шумице,
 Гдено славуј увек пева;
 Или купање иза бране
 У градачкој бистрој води.
 Ох, памтићу оне дане —
 И у сну ми сваки годи!
 А овде сам к'о у чами.
 Нити има славуј-тића,
 Ни брегова, на ни самих —
 Помислите! — ћевапчића.

Бадава је сва утеха,
 Што ми Ваша мудрост даје,
 Моје срце и без греха
 Туговати не престаје.
 Другога ми спаса нема,
 Него да се предам богу,
 Па што судба црна спрема,
 То избећи већ не могу.
 Латићу се оног смера,
 Који Ваша машта створи,
 И који ме сред чемера
 Доста пута разговори.
 Обућићу црну ризу,
 Као што је туга моја,
 Па ћу с Вама — ал не близу,
 Већ где нема много зноја.
 Увићу се у мантију,
 И дугове све понети,
 Па отићи у Русију,
 И потећи дивној мети:
 Заћи смерно по кућама,
 Па искати бога ради,
 И причати Рускињама,
 Да се хоће храм да гради.
 Па кад буде пара доста —
 У Србију лако стићи,
 И за време часног поста,
 Појефтино крчму дићи,
 Па држати добра вина,
 Што и старцу даје жара,
 Што је извор од милина,
 Што и сетна разговара.
 Ко год прође, нека сврати,
 Па нек вољно вино пије;
 Ако који што и плати,
 И то ће се да попије.

Ето, то је цигла нада,
 Што ми шалом блажи ваје,
 Што ме теши у сред јада,
 И њу песма сад издаје.
 Иначе ми спаса нема,
 Овако се мрети мора,
 Јоште ми се и не дрема,
 А већ стиже рујна зора.
 А ја седим сâм крај књига,
 Читам скаске од Пушкина,
 Пун сам туге, пун сам брига,
 А нит имам сна ни вина.

Вл. М. Јов.

АГИТАТОР.

РОМАН ИЗ СЛОВЕНАЧКОГА ЖИВОТА.
НАПИСАО ЈАНКО КРСНИК.

VIII.

Корен је лепо провео вече. Болетовица га позвала на чај, и пошто се пл. Руда опростио и отишао, мора он сам да забавља женске. Заборавили на политику и разговор се врзе о породичним приликама, о животу у вароши и у њихову крају, те неприметно прешао на књижевност, на градско позориште, на ђачке године, о којима је причао Корен, и на време, које је провела Милица у васпиталишту, а о којем она радо прича. Ко још није био у таквим забавама?

Болетовици се све више Корен свиђа. А нека природна озбиљност, која не напушта Корена и у највеселијим тренуцима, испомагала га да задовољи строгим захтевима, што их она ставља сваком у друштву. Вечерас му још испуњава душу успомена на ону прилику на језеру и слатка мисао, да Милица ипак није, како говоре по вароши зловни језици, Рудина невеста. Гле јако! И не мари за њега! Како је Корен радостан, што она, и по Рудину одласку, не спомиње ни беле о оном, што се мало пре међу њима десило! Веже је тајна, прва тајна. Корен осећа, да девојче не ће никоме ништа рећи о томе, па и он не хтеде ни по коју цену, да изилази с отим на среду. „Па за што ћути?“ пита се више пута и ако му је одговор на то добро познат. Још и сад осећа, како му је мило и топло стиснула руку, како му је весело благодарила на услузи, и како јој је ударила том приликом крв у лице. „За то, што си ти био присутан!“ говори себи, „за то ћути! Да, да! Она не ће да мати и посумња а камо ли да сазна, да смо такмаци! Корене, не буди луд!“ А кад се по том и опет на њега љупко насмеши и наточи му чашу вина, обузе га поново прва слатка мисао.

Пре но што ће поћи, нађе се мало на само с Милицом. Госпођа Болетовица беше некуда изашла.

„Хвала вам, господине Корене, што не спомену-сте матери!“ рече она по тише; а заруменила се и оборила очи.

„О оном, што се десило? Не, не, госпођице, то не спада на мене! Ви сами најбоље знате, треба ли то спомињати или не“, одврати он нагло, а не примећује опорине, која је била у тим речима.

Девојка је то осетила и погледа га, као да хоће да се увери, мисли ли он збиља тако. Но израз његова лица је тако искрен и љубак, а поглед му показује сасвим противно од оног, шта је она у тај пар слутила.

„О, не, не! Ја не ћу рећи! А и ви не ћете! Било би несмотрено!“ прихвати она пола у збиљи, а пола у шали.

Корена обузе сад нека друга мисао и поништи му сву радост. „Шта, ако је какав други узрок томе ћутању? Може бити да није Руда употребљиво згодну прилику, а други пут — можда ће бити друкчије?“

Науми, да тера мак на конач.

„Госпођице, дозволите, да вас нешто запитам! По данашњем догађају, у којем сам и ја био случајно учесник, имам свакако нешто права на то, јер иначе би било чудно!“

„Шта желите? Питајте!“ рече она и наслони се на сто.

„По вароши се спомиње ваше име у свези са Рудиним! Могу ли вам можда честитати?“

Промени се девојче у лицу и нешто као љутина севну јој у црним очима.

„То ми је ново!“ одговори Милица кратко и озбиљно.

„Да, тако се говори; Но, нека вам не буде на жао, — људи брзо нагађају, и . . .“

„И ви сте поверовали?“ запита она нагло.

У Корену се пробуди онај стари дух презирања и скоро те не рече: „Шта је вама стало до тог, све да сам и поверовао?“ Али њен поглед учинио му се поверљив, као да моли, па невин; па му се не да да је доведе у забуну.

„Не, не, госпођице Милице! Нисам поверовао, па за то вас и питам. Невероватно ми се чинило, јер мислим, да њега добро познајем, а и вас у неколико.“

„Хвала вам!“ рече она и пружи му преко стола малу руку.

У том се вратила госпођа Болетовица и Корен се опрости. Милицу обузе поново пређашња веселост те отирати кондицијенту до врата

Пружи му и опет руку, па је држи у његовој, док је он шапћући пита:

„Дакле, оно остаје — наша тајна?“

„Да!“ потврди она тихо . . .

„Пријатан човек!“ примети госпођа Болетовица, кад је он отишао.

Милица се учинила, као да и није чула матери-них речи, те узне спремати код прозора свој столић.

Месечина као дан. Тамо доле се види човечија прилика, како хита путем у долину и стаде на савијутку.

Милици, која баш у тај пар стала на гледа кроз отворено окно, учинило се, као да се онај осврнуо и погледао овамо на бели дворац.

IX.

У Борју је изборно кретање све живље из дана у дан. Отпочела је непријатељска и безобзирна агитација. А ова је тим жешћа и страснија, што се надмећу две домаће, народне странке, које се до сада нису баш много делиле. Кад би били премци Немци и Словенци, текло би агитовање по старом утрвеном путу. Стари би се премци борили већ по обичају, оружјем истрошеним и поломљеним дуго-трајном борбом, и све би се свршило по неком укореевом, обичајем узакоњеном методу, који не би могао тако заоштрити противности међу изборним кретањем. Али данас је друкче! Два непријатеља, до сад једна целина, један живот, ухватили се у коштац, одељени тим већом мржњом, што више познају један другог слабе и јаке стране. Па како у том није достајало међусобно трвење, посегли су у приватан живот, — то је ново, страшно али и гадно оружје.

На челу једне странке је кандидат Храст са својим страсним, но умешним агитаторем Кореном. Другу предводи господин Антун, а потпомажу га тајно немачки, или боље немшкитарски живљи у вароши; па они се боре исто тако страсно, препредено и безобзирно за свог кандидата Медена. Становништво — варош има преко подругу стотину бирача — поцепало се међу собом, да не може горе.

„Шта? Да бирамо доктора, тог кајинара, који зарачуна за сваку исписану страну две, три форинте!“ виче шеширџија Бренцев једно вече у крчми.

„Аха, ти ћеш радије бирати ону цинију, од ког није још нико добио ни новчића више, него што га иде; ону маму — ону...“ одговори му каспин Кожа љутито те зали последњу реч пивом. Кожа није још заборавио афере с предстојниковим пинчом, па је противан сваком, уз ког су владини људи.

Виком и на тај начин разговара се по крчмама и другим јавним местима. И интелигенцију обузела на послетку та страст, као прилепчива болест, а појави њени носе на себи знак раздражености.

Странке су подједнаке. Агитатори знају, да ће одлучити избор врло мали број гласова, можда два или три, па за то се упели из петиних жила, да сачувају добивене а превуку к себи противне гласове.

Све је удешено, бојне чете пребројане. Па ипак победа зависи од тога, уз кога ће пристати човек, који има одлучну реч у вароши, али који се није још до сад умешао. То је поседник Боле.

Он је био отпутовао важним пословима. Како се

у трговини с дрвима, чим се он највише бави, догодио важан обрт, то не може тако брзо кући, као што је и сам желио и као што су од њега јавно и из дана у дан жешће захтевали његови пријатељи.

Господин Антун добро зна, каква опасност прети њему и његовој странци, ако се Боле прикључи Храсту; а ни он, ни окружни предстојник, — о Медену пак није вредно ни говорити, што господин Антун најбоље зна, — обрати се препредени капелан на политичне вође у граду и каже им прилике. Надао се отуд успеху.

Храст је сигурно рачунао на Болета и оштро напао у неколико скептичног бележника, што је овај једном на договору, кад се повела реч о Болету, као сумњајући слегао раменима. И Корен се тврдо узда у Болета.

После више писама и брзојава добије Храст ипак напослетку глас, да се Боле враћа сутра на вече. Било је на неколико дана пред избор. Храст, који је, у супрот великом пријатељству са Болетом, ипак велику важност полагао на то, да се с њим састане и коначно углави, науми, да га дочека на Дренову, те се већ после подне, одвезе са својом женом онамо. Свом главном помоћнику Корену рекао је, да и он пред вече дође онамо.

Коме милије него Корену? Од оно доба посећивао их је увек, кад год не би имао после подне много посла, и све је више госпи улазио у вољу. Сам се пак из дана у дан све више подавао својој тихој, но тим страснијој љубави према Милици. До недавно смејао би се тим осећајима, а и свакоме, ко би му то предсказивао. Већ му је тридесет година, па навикао био, да мирним погледом гледа овај свет, јер се у својој многогодишњој борби, коју је морао водити за насушни хлебца, отресао многих младићких идеала и илузија. Али је ипак остало нешто још од оног старог. И сад, кад га тако изненада и силно обузели љубавни осећаји, може тај човек да сања и сања као младић у двадесетим годинама. Но крије своје осећаје. Па ако људи и знају, да често полази на Дреново, ипак не може нико да се досети, шта је прави узрок тим посетама. Једини Руда у својој љубомори у неколико слути, али се чува, да се не изда...

Корен је после мучног и страсног рада за ово неколико последњих дана, који су били посвећени једино агитовању, дошао на Дреново скоро душевно уморен.

Боле није још дошао, очекују га тек вечерас. Цело друштво, домаћица и њена ћерка, Храст и његова жена седе као обично у врту.

„Но, има ли данас после подне што ново?“ запита доктор дошљака.

„Хвала Богу, ништа!“

„За што хвала?“

„Јер је све, што смо за последњих дана ново сазнали о нашој ствари, — слабо!“

„Скоро, да имате право!“ примети доктор с усиљеним осмехом.

„Махните се те несретне политике!“ кори их Храстова госпођа, „вечерас ћете и сувише о њој говорити, — па бар сад престаните и не мучите нас тим изборима!“

„Право кажете!“ потврди Болетовица.

„То вам је грозно!“ продужи докторка. „Моме мужу не прија већ четрнаест дана ни једно јело, не једе скоро ништа, и ништа му није по вољи!“

„Махни се, махни тога, Катинка!“ осмехну се Храст. „За који дан, па ће бити опет по старом!... Него збиља, оставимо се сад политике!“ дода Храст: „Можда ће нам кратак вист боље пасти?“

Болетовица радо пристаде. И за мало па све троје седе у хладу под гранатом липом и картају се.

Корен се пак шетао с Милицом по пространом врту. Разговарају се по највише о очеву доласку, којег сви тако жељно очекују, — а поред тога и о оном дневном питању, које је све занимало. Нису ни приметили, како су зашли из врта према рибњаку, а ту нису још били од онога судбоносног вечера.

„Хајдемо уз обалу!“ рече девојка и смешећи се показа на чун, који је био привезан за обалу. „Сећате ли се још?“

„О, да, да! Како не бих?“

Иду обалом до буквака. Стаза уска па Корен корача за девојком.

„Мами нисам ништа рекла. Није било ни потребно; нема га ни близу!“

Корен није одговорио; нешто друго гони му сву крв у лице.

„Реци јој, да је љубиш!“ говори му нешто изнутра, а подбада га раздраженост и безобзирна жестина, које му је био посао ових последњих дана.

„Госпођице, дајте ми руку!“ рече конциписта.

Она му је даде, а он је поведе мимо оног места, где је оно вече извадио из чуна.

„Ту је било!“ осмехну се Милица.

„Да, ту!“

„Била сам ипак тешка! А?“

Стала поред воде и гледа у тамну дубљину под лиснатим гранама. Он је држи за руку, али не одговара нити чује њено питање.

„Госпођице Милице!“ рече тада тихо, скоро шапћући; „хоћете ли и са мном учинити оно, што сте с — оним?“

Девојче задрхта. Не сме да се окрене к њему.

„За што?“ запита полугласно.

„Јер вас љубим, — и јер вам морам све рећи!“

Она се окрену и уздиже своје поруменело лице, те му пружи и другу руку. Не одговара, а и он не може ни једне речи да проговори. Обухватио је око паса, па је пољубио.

„Хајдемо натраг!“ шану она.

И руку у руку врате се у врт а ништа не говоре.

(Наставиће се.)

МУЧНА ЖЕЂ.

(АНАКРЕОН.)

Мо вина, плаве цуре,
Од жеђи ми грло страда!
Амо вина, купу... буре...
Док ме суша не савлада.
Још ми дајте око чела
Венац лишња са чокота:

Нек умине жега врела,
Нек престане та страхота.
Не, не... Није то врућина,
Већ се ту и љубав спаја...
Цуре! Нећу хлада, вина,
Већ ми дајте — загрљаја!

В. Бранчић.

О КНЕЗУ ЛАЗАРУ.

РАСПРАВЉА И РУВАРАЦ.

(Наставак.)

Но па ко други да сазове сабор тај земаљски за избор патријарха, већ кнез Лазар, који је већ г. 1372. примио начелство српско?

А јесу ли све српске земље биле у власти Лазаревој године 1375.? И је ли *Призрен* био и је ли *Пећ*, тадашња столица српског патријарха, била у области Лазаревој? И јесу ли се митрополити хум-

ски и зетски, будимаљски и хвостански, рашки и призренски г. 1375. налазили у подручју Лазаревој? И ако они тада нису били у његовој области, то како да их кнез Лазар позове на сабор? С митрополитима и епископима, који се у време смрти патријарха Саве IV. налазили у области његовој, а наиме липљанским и топличким (белоцрквенским) и

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

аријским (моравичким) и градачким (чачанским) и да кажемо с дабарским (у м. Бањи) и браничевским митрополитом — и без игумана српских: мелешевскога и сопоћанскога, рашкога (Ђурђевих Ступова) и градачкога, морачкога и врањинскога ваљда се није могао држати сабор за избор патријарха свију српских земаља и приморских?

Није се могао држати, а и није се држао такав крњи сабор, јер у повести и постављењу трећег патријарха српскога, Ћир-Јеврема, пише: *«Събору же събракшоу се по велѣніемъ княза Лазара и Ћурѣа тогда на уелѣствоушнихъ, пришествию же бывшоу митрополитомъ и епископомъ и уелѣніемъ игуманом, и къ сеому събору събракшоу се въ великою цркви патриархию рекомоу Пеѣ»* и т. д.

Сабор се дакле сабрао повелењем не једнога княза Лазара већ и Ђурђа, великога господина Ђурђа Балшића, јер тада су њих двојица били начеоници у српским земљама; и да Ђурађ Балшић, који је тада био господар или господин не само у Зети, у горњој и дољњој Зети и у приморским земљама, што је около Дубровника, већ и у великом делу старога Подгорја и у будимаљској жупи и у Хвостну, где је била столица српском патријарху, и у Призрену и његовој области, — није пристао на сазивање тога сабора у Пећи и да није саизволио, да се на сабор позову и да доћи могу и они прво поменути митрополити: зетски и хумски (ако је т. ј. тада било српског епископа у Хуму и Требињу, јер од Данила, потоњег архиепископа, који се од год. 1317. па док није постављен за архиепископа, називао епископом хумским, па све до времена патријарха српског Јована (1592.—1614.), не налазимо трага српском епископу у Хуму), будимаљски, хвостански и призренски, не би се састао онај часни, свети и преподобни сабор дне 3. Окт. 1375. у Пећи, у патријаршији.

У животу приподобнога о. Петра коришкога каже се зањ, да је био *«отъ страны Диоклитѣи хвостинскыѣ — отъ селѣ Оученира»* а и отачаство преподобном о. Јанићију девичком бијаше такођер по проложном житију његовом *«иже отъ диоклитѣи фостанскыѣ»*. Краљ Милутин је по житију и цароставнику дао сину Стефану, кад је враћен из Цариграда, *«иъкотоу роу уелѣ отъ државы жоупы будимѣскыѣ (будимаљске) иъже иѣмоу хрлнитѣ се»*; а Григорије Цамбѣак, који је написао живот истога Стефана на крају XIV. в., назива ту страну, куд је Стефан послан, *«иъкотоу диоклитѣинскоу мѣсто»*. Но Будимље је стара српска жупа и Хвостно је Немања оteo од Грка и приложио земљи отачаства свога, али и Будимље и Хвостно било је неко време у власти го-

сподара зетских (диоклијских): Вукана, сина Немањина, и Ђурђа Балшића, па се у писаца XIV. и XV. века обе те области узимају у зетске стране.

Сабор се дакле сабрао повелењем Лазара и Ђурђа, *«тогда на уелѣствоушнихъ»*; а што или зашто и Ђурђа Балшића од г. 1368. *«католика»*? Зато и Ђурђа повелењем, што је Ђурађ у једном делу Хума, у Требињу, у Зети и зетским странама а наине у Хвостну и Призрену господовао, те као земље господар имао и он нешто рећи у питању сазива земаљскога сабора ради избора српског патријарха у Пећи.

Сабор је дакле, *«скетин и уелѣстии и приподобнии Съборъ»*, тржаствован *«въ лѣто 6884. мѣсеца октобра въ 3. днѣ, на память свештеномоуѣеника Двоинска Арсепангита»* и саборно би изабран за српскога патријарха старац-пустињак Јефрем, родом од трновских страна, дакле *«Бугарин»*, који се родио око 1311., покалуђерио око 1334., а покалуђерио га је неки старац Василије, који је живио у пустињи у пећини; отуд је отишао у Св. Гору и дошао у манастир Хилацдар и обинао сву атонску гору; кад наступе агарени на Св. Гору, склони се он с некима од својих ученика на неко острво (Ибровски остров близ Псифова града?) и тамо га поставе за настојатеља; и отуд дође у српску земљу и с благословом патријарха Јанићија (1346.—1354.) живио је у пустом месту код м. Дечана постећи се и молећи се. Кад цар Степан умре (1355. г.), наступе зла времена те разбојници мислећи, да у старца Јефрема има блага, мал га на мачевих не разнесе, но он би избављен. Чувши за то патријарх Сава (1354.—1375.) призове га к себи те му сагради ћелију у Ждрелу у каменој пештери близу Средње Горе, и ту је провео Јефрем много година и походио је често патријарха Саву. Кад је старац Јефрем изабран за патријарха, било му 64 године од рођења, и — —

Та стани, ако Бога знаш, и престани већ једанпут о том пустињнику Јефрему, родом Бугарину! Та што не причаш већ једанпут о венчању Лазаревом у Призрену граду на царство! Шта си заопуцао толико о том странцу, Бугарину Јефрему, који *«странниѣо странѣствокакъ странѣстииѣ»* своје у пустињи је оплакивао и напослетку дошао у хвостанско ждрело у пећину, да из пећине изиђе и узиђе на српски патријаршијски престо. Та сити и пресити смо ми тих бугарских пустиножитеља, и бугарских просветитеља философа; и зар нисмо могли бити без њих?

Неблагодарни роде или правије одроде!

А ко ти је описао ону погибију српску на Марици и како је пропао краљ Вукашин и брат му, онај храбри муж, деспот Угљеша, и како им кости непогребене осташе, и како племе српске госпoде у седмом роду или колону преста? Записао је и опи-

сао је старац Исаија, преводник Дионисија Ареопажита с грчког на словенски-бугарски, родом *Бугарин*.

И ко ти је списао житије и жителство светога великомученика ва царех Стефана српскога (Стефана Уроша III. Дечанскога) и то онако, као што се пишу и као што треба написати житија великомученика? Није ли житије то списано бившим игуманом дечанске обители, Григоријем Цамбљаком, по роду *Бугарином*. Род твој и присна братија оставише светога краља, оца цара Степана, и без службе и опширнога житија а мних и пресвитер Григорије Цамбљак, ученик Јефтимија, бугарскога патријарха, дође након пада престонице бугарскога царства, града Трнова, у српску земљу и чим постаде игуман дечанске, пандократорове обители, а он и службу састави светоме краљу и списа житије и жителство великомученика ва царех Стефана! И како је само отпочео он, Бугарин Григорије Цамбљак, житије то оснивача и ктитора Високих Дечана? Није ли и он почео са „беше“ исто као и старац Милија песму своју о Бановићу Страхињи?

„Бјеше њетко Страхињи бане,
„Бјеше бане у малој Бањској,
„У малој Бањској крај Косова,
„Да такога не има сокола!

А Григорије Цамбљак почиње:

„Бѣше и се великаго и славнѣшаго српскаго езика не тѣмъ воинственицима силами другѣмъ езикъ прѣвосходити, и славою и богатствомъ, и мѣста красотою и величствомъ иже окрѣсть соштитѣхъ прѣодолати, нѣ и царѣмъ благоухъствѣнницима и прѣмоудрини красовати се похвалити.“ И кажи ми само, одговори ми само, брате Србине и српски сине, који је Србин или „рожденије и васпитаније српске земље“ у мало речи више казао, него што тај пришелац из Бугарске одмах у почетку житија о српској земљи, о српском народу и о господи српској рече! И кад оно архиепископ Никодим кѣнац царствѣа роукама кѣзмъ уѣстною того (Стефана) главу кѣнукаше, не каже ли тај Григорије Цамбљак, родом Бугарин, „сѣкрѣшенна показа (прогласи) илдрѣуѣскимъ кѣсѣмъ езикомъ цара“. На кад ти стане Бугарин тај описивати Викоке Дечане, цркву, дворове око цркве и околину Дечана, онда нека се и Милош Милојевић и Панта брат му и онај архимандрит у Лесковачком „Црквеном Гласнику“ сакрију у мишију рупу и нека муком муче и ником не кажу, да су Срби и српскога рода и порода! И како је истину љубио тај Григорије Цамбљак, родом Бугарин! *Азъ же* — говори он у том житију — *азъ же о свѣщенникѣсѣ сѣбраніе и уѣстѣнни Оцѣри! иже сѣа иепрѣцахъ кѣ забкѣнѣа погрѣсти глѣбѣмъ, нѣ кѣ икѣленіе прѣкѣсти и вашемъ прѣдложити слоухомъ.*“

А шта је то „*кѣ икѣленіе*“ привео, шта је открио свештеном збору и часним оцима игуман Григорије, родом Бугарин? Открио им је он први ону грозну истину, да Душан „*благополоуѣно кѣме обрѣтѣ иже сѣмъ коуно и пакѣтѣнкѣ и напрасно сѣ иногѣми силами иашѣдѣ оѣца кѣ роукоу иѣше — кѣ зѣхѣнѣ градѣ того послаѣ, по дѣнѣхъ иѣкѣнѣхъ оудавѣнѣа горудѣшон сѣкрѣти осоуждаѣтѣ*“. И то је открио свештеном збору и „предложио слухом“ часних отаца као христољубаца и мученикољубаца Григорије Цамбљак, игуман дечански на измаку XIV. века, а г. Панта Срећковић, „рожденије и васпитаније српске земље“ а син XIX-ог века, доказује гласом „Виле“ у Београду, „да краљ Дечански није *удављен* но да је умрѣо и да га је његов син сахранио у Дечанима“ и то доказујући г. Панта позива се на архиепископа Данила, као „јединитог очевидца, који је по свом чину, као архиепископ Србије, могао најтачније знати, како је било у ствари“. И то исто, што архиепископ Данило (1325.—1339.) а по Данилу г. Панта у Београдској „Вили“ (година IV. стр. 346.) каже, „то се исто — додаје г. Панта — каже и у натпису у Дечанима: „*Ноембра 3. (1336. год.) прѣстаки се Оурошѣ краљ третѣи*“. (Мон. serb. Mikl. 115.). Душан је — примећује г. Панта — предузео владу о Госпођи, а отац му умрѣо 3. Ноембра. Да су га великаши убили — *морало би бити одмах*.“ „Ми мислимо — то је завршна реч г. Панте у примедби на стр. 346. „Виле“ Београдске — *да Дечански није удављен*.“ Панте су дакле у XIX. веку верујући Данилу Србину мислиле, „да Дечански није *удављен*“; а ако су те исте Панте данас и већ од г. 1872. друге са свим противположене мисли и данас приповедају и заступају ону грозну истину, Бугарином Григоријем Цамбљаком откривену и „слухом мученикољубаца предложену,“ то оне том преваром показују и доказују, да се сетиле свога правога порекла — и да оне будући порекла бугарскога данас и већ од г. 1872. више верују Бугарину Григорију Цамбљаку, игуману дечанскому око г. 1399., него Србину Данилу, архиепископу српском од г. 1325.—1338. г.

Но г. Панта и Пантино право порекло у овај час мене се баш толико не тиче, колико ме се тиче Григорије Цамбљак, игуман негда дечански, с којим још нисам готов, јер Григорије тај, родом Бугарин, није само саставио службу и списао житије Стефана Дечанскога, већ је још пре тога саставио и српски цароставник, као што сам помиње у том житију одмах с почетка, где у продужењу онога увода вели: „*кѣ иѣже* (т. ј. к српским благочастивјешим и премудрима царима) *и наѣе иѣко иѣже любовѣ, кѣ сѣнѣсани иѣспомѣноуѣхъ обѣштаго царствѣа иѣме-*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RC

немъ. Корвю бо ивкымъ снмъ рожденію быкъ и царствію кнпокънъ Сумсоиъ тръ великынъ, Сумсоиъ иже въ царствіихъ цареки всѣхъ оугодивнъ, Сумсоиъ иже“ итд.

Ко ти је, да те запитам даље, брате и српски сине, списао житије прве светице српске, св. Петке Параскевије? Зар није бугарски патријарх у Трнову, Јефтимије, учитељ нашем Григорију Цамбљаку, родом Бугарину. И ко је списао оно „сказаніе, како принесена бистъ преподобнаѧ Параскева (из Видина г. 1398.) въ прѣславнѧишоују земљу Срѣскоују“? И сказаније то написао је Григорије Цамбљак, родом Бугарин, и не само то сказаније, већ и службу св. Петки, коју је службу печатао у свом „Съборнику“ или празничном Минеју од г. 1538. Божидар Вуковић од Ђурић.

Па ипак и при свем том, што је Григорије Цамбљак, родом Бугарин, саставио и службу светоме

краљу у Дечанима и св. Петки Параскевији, и саставио први цароставник српски и писао житије и жителство Стефана Дечанскога и сказаније о преносу моћи св. Петке из Видина у српску земљу у ман. Љубостину, како је скроман и како се ни најмање не поноси својим знањем и умењем тај Григорије Цамбљак, синовац знаменитога митрополита рускога Кипријана, ученик најученијега патријарха бугарскога, поменутог Јефтимија, који је и сам (Григорије) с учености своје и у Молдавској и по Русији слављен и чувен био, већ просто — и у том погледу ни најмање не личи на Панту, — о себи и за себе каже, да је он „невѣдд, оувише лишени тѧности.“ И други Бугарин, Софијски поп Пеја, каже за себе то исто у животу Ђурђа Кратовског, који је наш г. Милићевић на српски превео и превод тај по српском свету растурио. (Наставиће се.)

ЖЕНСКИ КАРАКТЕРИ У ПОЈЕЗИЈИ ЛАЗЕ КОСТИЋА.

ОД МИЛАНА САВИЋА.

(Наставак.)

а међи, на којој остављамо девојачке слике Костићеве појезије, наилазимо на бледу сенку несретне „буле“ у „Ђурђевим Ступовима“.

Њојзи у оном искључивом друштву нема места, али је тако исто тешко уврстити је у један од одељака, у које стављамо остале женске карактере. „Була“ је несретно створење, у замисли чиста а у ствари опет не. Судба је њу определила, да трпи и само да трпи, и ако у томе има блаженства, онда је „була“ заиста постигла врхунац. Нама се приказује као покајница, која хоће да скине са себе грех, за који управо она није ни крива ни дужна. Ми знамо, да је суровој навали подлегло тело њено, али да јој душа остаде необорена и непонижена, а нама не остаје ништа друго, него се опријатељити с чином, који се већ не да преиначити.

Пред очима нам лебди као патница, као мученица, којој су целати могли уништити девичанство тела али никако и девичанство душе. По хришћанској вери пак гледи небесни судца само на душу а то нас може утешити о надземној судби несретне буле.

Но — ми нисмо небесни судци, и морамо узети ствар каква је, те јој тако не дамо места у друштву с Валадилом, с Јулом, с Анђелијом, ако јој иначе признајемо све душевне врлине.

Позорница, на којој нам песник износи догађаје, манастир је са околином. Пред нама се раствара сва романтика: песничка самоћа, студена зимска ноћ, у манастиру аскеза и хришћанска љубав, милосрђе и страх од варварина — и ту, на том месту, ненадан

састанак игумна и буле, који се негда, негда љубили... Ми заборављамо, да се игуман одрекао света и његових сласти, заборављамо, да је була из харема добегла, нас заноси само чаролија те васкреле љубави. И као што после мутног дана сунце при заласку кад кад пробије, тако је судба доделила и несретној були сретан часак пре, него што ће утонути у смрт. То је заслужило благо створење то, да бар при издисању може рећи: ипак знам, да има среће.

*

Чудноватан и скроз загонетан карактер је Филетин у „Максиму Црнојевићу“. Изгледа нам управо као неки женски Хамлет, те једно говори, друго мисли а треће ради. Она се непрестано храбри својом тајанственом изреком: „Што љубав неће, мржња моћи ће!“ а овамо је опет опровргава делањем.

Њене речи, па ни онда, кад говори сама себи, не одају нам никако мисли њене а с радом њеним не стоје опет у складу, те нам баш изгледа, да хоће, као Хамлет, да речима и неким маркираним делима да забашури с једне стране сумњу, с друге пак да заматне траг својој намери и жудњи.

Али њојзи не иде то тако од руке као Хамлету. Њена страст избија местимице а местимице опет подлеже она претешкој задаћи својој.

Па шта она хоће управо?

По речима хоће да свети смрт мужа свога и то на Максиму. Она каже сваком, да је Максим убио њеног Марка, те га мрзи и мора му се осветити;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

али кад јој се под упливом отрова свест мути, и њу напушта јогунство претварања, она вели, да Максима љуби, ако и додаје, да је крвник Марков. Већ по томе морамо посумњати у истину њених речи, да је Максим убица Марков. Но нас, до душе негативно, уверава о том још већма и сам Максим. Та он ни где, ни којом приликом не одаје, да је убио Марка. Он говори само о „милости потајне недопуштених састанака сласти“, но никад о каквом сукобу с човеком. А да је таквог било, за цело би нам, бар у ком монологу, одао и ту тајну.

Ко је дакле убио Марка?

Максим није, ако Млечићи и мисле а Филета и тврди. С тога држимо, — ако није погинуо у метежу, јер таквих је у Млечима било сваки час, — да га је убила сама Филета.

Но за што га је убила?

Убила га је, да га се ослободи, те да може слободније и лакше доћи до Максимове љубави. Могуће је, да је Максим у мраку залутао у Филетину собу — она тако нешто наговештава — ако и Максим говори само о састанцима с Анђелијом. Страсна жена, која је као Анђелија дошла до црногорског загрљаја, не може да заборави тај часак — те жртвује изнуреног мужа, можда баш у оном тренутку, кад овај хити њојзи у помоћ.

Кад ствар пак тако стоји, за што онда тврди, да је баш Максим убио Марка, и за што хоће она сама да му се освети?

Она је увидила, да Максим Анђелију љуби и да она никад неће бити његова. Наравно, да такво уверење мора распалити сву љубомору у страсној жени тој, и она, која је кадра била тренутној страсти за љубав жртвовати мужа, зар ће се премисљати, још једну жртву принети, кад види да не може доћи до жуђене цели. Кад Максим не може бити њен, нег не буде ни Анђелијин. Да постигне

пак своју цел сигурније, маскира се мученичком спољашношћу, а тиме скрива уједно бескрајну своју страст.

Сад, да ли је њу збунио нов и хладан одношај између Милоша (Максима) и Анђелије, те њојзи нове наде улио, или, као жена, не може да убије оног, ког љуби?...

Доста то, ми видимо, да у мало не признаје Милошу (држећи га за Максима), да га љуби.

У тренутку пак, кад је сваком човеку све свеједно, кад умире, признаје деверу своју страст.

И сад се тек питамо: јесмо ли је схватили? Та њене рече и њен рад у вечитој су опреци. У ње је скривена крвава тајна; али до ког степена и до ког развитка? Извесно знамо толико, да Максим није убио Марка, и да Филета Максима љуби. У колико се из тога дају извести и други закључци, покушали смо, да изведемо. Сад...

*

Љубица у „Пери Сегединцу“ је куртизана као и свака друга, ни боља ни гора. Она је љубазница митрополита Вићентија, од кога се за галантне услуге даје наплатити. Поред те тако рећи званичне љубави хтела би она да води и срдачну, праву љубав, и то с Јамбрековићем, митрополитовим секретаром. Но овај, искрене и поштене нарави, није рад да се храни огризинама са митрополитовог стола, ма биле и густивозне. Вићентије, видећи, како га Љубица не љуби, отпусти је, давши јој за награду за учињене љубавне услуге игуманију Ковинског женског манастира. Љубица није бадава прошла школу, она хоће да се свети, прво, што ју је митрополит отпустио, и друго, што јој је Јамбрековића затворио, те онемогући атентат Вићентијев на Јулу. Учинила је дакле добро дело, и ми се мримо тако с њеним предживотом.

(Наставиће се.)

ПАБИРЦИ ПО ТАЛИЈАНСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ.

ПРИКАЗУЈЕ СВОМ МИЛОМ Св. Ст. СИМИЋУ

ДАН. А. ЖИВАЉЕВИЋ.

II.

Драги мој Свето,

Ваљда нема месеца, у којем се да мање радити, него у Мају. Дивно пролеће, које један талијански песник зове „младост године“, заноси те својим пријатним ваздухом, свежим цвећем, а напаја те миомиром. Ко да седи код куће, па да ради, кад те мами оно лепо зеленило и тиха месечина? Додај уз то наш убави Топчидер, сваки дан пролетње забаве и „мајалеси“, а у вече она лепа севдалиска

песма и свирка чувеног Андалије. Све те ово одвраћа од рада, а није ни чудо!... Још сам ја срећан, што ме „не трпе“ помоћнице, па док се ти, Андра, Љуба, Гога и други забављасте у лепом женском друштву, ја сам седио код куће и читао „Девојачки роман“ Матилде Серао. И, гле чуда! Наћох се у пријатном друштву са госпођама и госпођицама. Двеста се девојака створи пред мојим очима. Куд ћеш лепшег друштва?! Беше и ружних, али још више лепих; неке веселе, неке тужне; неке

здраве, а неке се већ гробу приближују — то им на лицу читаш —; неке се заносе са својим драганима, а неке уздишу и жадају се својим другарицама, да су несрећне — три је дана, како им драган није писао!... или их је изневерио. С њима сам ушао у женско телеграфско одељење: гледао сам, како нежне руке сиротих и увелих девојака раде на телеграфском апарату, шиљу и примају депеше. Како ли их тек беше видити, кад надође олујина, па морадеше прекинути рад и обуставити струје, јер гром удари до саме штације. Био сам с њима и на једној домаћој вечерњој забави: скупиле се веселе девојке и чила момчадија, па играју, певају, веселе се, шале се, баш као кад се ми код твоје куће забављамо. Тамо истина не беше Илије, да засвира *Размаженку*, него је на гласовиру свирао некакав грбоња, а лепа једна мома повела је стару талијанску игру *Тарантелу*. Присутствовао сам и игранци на великој једној талијанској лађи; испратио сам у манастир једну девојку, коју је изневерио драги, а био сам и сведок свечаном чину њеног калуђерења. Тужна је то свечаност, особито кад приступи стара игуманија с великим ножицама у руци, па јадној девојци одсече златну косу!... У девојачком друштву гледао сам страшну лаву, коју избачиваше Везув, и која затрпа пека оближња села и прогута неколико жртава, па и младу једну жену, која као да је сама потражила смрт, да се ослободи свог маторог и суревњивог мужа. Одатле сам се обрео у трећи разред девојачке школе. Тамо сам слушао, како девојке певају, како им професори предају и како ученице вешто заговарају учитеља веронауке, јер нису знале лекцију. Једна запита учитеља: „Је ли истина, што неверници кажу, да је Исус био и сувише попусљив, кад је опростио Марији Магдалини?“ Бедни се учитељ ушпертљиво, па ни да обели!... После свега овога вредна приповедачаца представи ми једну уседелицу, коју више ништа не могаше ни обрадовати ни растужити.

Признати морам, да ме ретко која књига занела и одушевила као овај „*Девојачки роман*“ Матилде Серао. Ово није роман у обичном смислу романа, него пет приповедака (Женско телеграфско одељење. — Калуђерица. — Лава. — Девојачка школа. — Даље не.). Свака је приповетка засебна целина, а за сваку се може рећи, да је психолошка студија девојке и жене у разном доба старости. — Напоменеух, да се у овој књизи читалац сретает са двеста девојака, а свака је врло карактеристично описана. Чисто се човек чуђи, како је вредна ова Талијанка могла подићи овакав горостасан мозајик девојака. Да није то с тога, што је Матилда Серао девојка, па јој је позната девојачка душа?!... Разнолич-

них типова, пластичнијих слика девојака и жена, тешко је игде наћи! Ону девојачку наивност, оне девојачке шеретлуке, оно девојачко ћеретање, шапутање, уздихање и занос, ону девојачку љубав, оне лепе девојачке љубавне интриге — све је то тако верно и живо представљено, да читалац мисли, да се с овим девојкама негде видио, састао и разговарао. Кад читате опис вечерње шетње у неапољској башти, чини вам се, да и ви осећате онај благи јесењи поветарац, да чујете музику и да у веселом друштву једете сладолед.

Најлепша је приповетка „*Калуђерица*“, па и ако се бави таквим предметом, да се списатељка могла врло лако изгубити у прост романтицизам, ипак се она знала одржати на висини реализма, оног реализма, који не прелази границу уљудности. Реализам Матилде Серао није реализам Золе. Она не слика блуд, не тражи алем-камен по каљугама, него даје слику правог, истиног живота. Њени су типови верни, живи, које видите, чујете и осећате. Представља девојку онакву, каква је, с тога није узела једну девојку, да изнесе један моменат из девојачког живота. Узела је двеста девојака: оволиким бројем и могла је насликати све фазе и нијансе девојачког живота; оволиким бројем тек је могла приказати и добру и злу девојку; скромну и алапачу; богату и сиромашну; здраву и болесну, као што је оволиким бројем могла насликати: шипарицу, поличарку, удавачу и уседелицу. Па се ни на овоме није зауставила, него, да би слика била потпунија, изнела је и неколико типова: младих жена, удовица и напак-баба. Све је ово заоденула лепим и елегантним рухом, које је својствено Матилди Серао.

Далеко би ме одвело, кад бих се упустио у дубље оцењивање рада Матилде Серао. Она је предмет за дубљу студију, и није се преварио један талијански критичар, кад је казао, да је Матилда Серао написала најлепше странице талијанског романа. Свако њено дело леп је приновак талијанске књижевности, а њеним умним производима диве се образовани свет. Један позваник причао ми је пре неколико дана, да је у једном руском листу читао врло лепу студију о Матилди Серао, и да су скоро сви њени списи преведени на руски језик. Па ипак ова вредна девојка, која је својим делима обилато обогатила талијанску књижевност, тек је у *двадесет трећој* години. Рођена је 7. Марта 1865. год., а 1879. г. издала је прву збирку својих радова под насловом „*Dal Vero*“. Од многих њених дела, код нас је нешто мало преведено у подлиску „Српског Листа“, а у „*Виделу*“ причаца „*Мали Павле*“.

„*Девојачки роман*“ („*Il romanzo della fanciulla*“)

угледао је света још раније; али је сада доживио треће издање. Ово је дана Матилда Серао издала нов роман под насловом „Живот и дела Рикарда Јоана“ (у Милану). О овом новитету Матилде Серао талијанска критика разног је мишљења, и ако се слаже, да овај роман, поред свих својих недостатака, заслужује сваку пажњу.

Свој најновији роман посветила је Матилда Серао талијанским журналистама, а у њему слика живот талијанског журналисте. У „Девојачком роману“ била је много срећнија, јер није у једној девојци оличила девојаштво, као што је у овом роману у једној особи хтела да оличи целу журналистичку касту. С тога Рикардо Јоана — главни јунак романа — није преставник журналиста, него је *журналиста*. Он уређује политички лист и пише врло лепе чланке, који, истина, немају дубље студије, али су лепо. Мало по мало лист почне опадати, па и угине. Али ко је једном ступио на ово тешко поље, ко је осетио задах коректуре — може ли се тако лако одрећи јавности? Може ли глумац напустити трњем засуте даске? Не. Па и Рикардо Јоана покреће нов лист „П Темро“. Нов лист не доноси лепе чланке, већ се поводи за укусом публике: разне пикантне белешке, занимљиве приче, анегдоте, вести о интригама и т. д. — то је садржина новом листу. „П Темро“ расте и растура се у 100.000 примерака; али како дође, тако и прође. Публика занемари „П Темро“ (ваљда јој се досадила садржина му), а уредник се из дана у дан стаде приближавати провалији, у коју се и сурва. Ипак од оваке *несреће* хтеде сачувати једног младића, који хоће да уређује лист. Представља му целу жалосну слику, јаде и беде, на које наилазе уредници, а свој искрени савет завршује: „Ви не ћете бити журналиста!“ Овакав је савет и Рикарду дао његов отац на последњем часу, али га не послуша, као што и Рикарду одговара младић: „Не могу!“ — После ових речи настаде мала тишина, па Рикардо запита младића:

„— Верујете ли ми ви?”

„— Не!”

„— Онда нек вас Бог умудри!“

Да ли ће га послушати неискрени младић?

Озбиљно питање, које је Серао оставила читаоцу да на њ одговори, као што му је ставила и да реши психолошки проблем, шта ће бити са главним јунаком, кога она оставља у малој и тамној соби. Овакав „недовршени“ свршетак многима се не допада ни у роману, ни у драми; али се то писцима не сме написати у грех.

„Недељна Конверзација“ замера Матилди Серао, да се много повела за обичним мишљењем о жур-

налистама и да је журналистику узела са њене тамне боје, па да ову неистиниту тезу заступа софизмима. Даље вели, да роман на себи носи печат велике хитџе, да је на многим местима досадан и прилично развучен; али да му ипак не оскудева оригиналност, лепо описи и да је писан на реалној основици, па да би и сам Зола на неким местима могао позавидити Матилди Серао.

И „Кронака Мишма“ замера што-шта овом роману, али вели, да је дело величанствено, и да у њему има ненадмашних страница.

Мишљењу тога листа и ја се придружујем, па у потврду томе превешћу оно место, у коме Серао прича о детињству Рикарда Јоана.

„Његов је отац журналиста — пише Серао — а мајка му учитељка страних језика. Дечку је осам година, али би свако рекао, да му је дванаест, кад га чује како говори. Већ је био у Млечима, Фиренци и Неапољу; каква ли ће му бити младост, кад већ сада слеже раменима, кад му помену Везув и гондолу?! Ноћу је у свима гостионицама, почевши од гостионица првога реда, где су га служили као малог принца, и где је сваки час звонио електричним звонцем, па до најпростијих механа, у којима су собе хладне, неукусне, неокречене, а кревети тесни и тврди. Овај дечко ручао је у свима трапезаријама, и већ се навикао на луксузна јела; знао је да зовне келнера и да наручи телетину, мајонез и друге ђаконије. Пре но седне за трпезу, вели оцу: „Таћа, ако имаш новаца, ја бих јео јаребице са тартифом.“ И отац је наредио, да му се донесе; сутра дан је код куће на брзу руку ручао најобичније овче печење са кромпиром. Дечко је већ био и у свима позориштима, слушао је *Ајду*, *Лохенгрину*, *Фауста* и *Полиуга*: воли *Ајду*, јер тамо долазе неки мали принци; воли *Фауста*, јер је видео лепу ђаволчића; *Лохенгрину* само трпи због лабуда, а никако му се не допада *Полиуго*, јер тамо од свег овог нема ништа. Здравом воли Дурандову и Сингерову: за друге не мари. Проза му је милија од музике, али последњу слуша због певачица. За време одмора отац га води на позорницу, и ово парце већ се спријатељило са Маринијевом, Тесерова га пољубила, Кампијева му дала бомбона, а за Пјетрибонијевом лудује. Овај дечко слабо спава; кад је код куће, слушкиња хоће ноћу да му басне прича, али је он и не слуша, нервозан је, не може да спава. Читати је научио из неких новина, а већ зна све псеудониме свога оца. Још не зна честито ни писати, а већ саставља белешке за дневне новости. Стомак му је вечито покварен, јер се у њиховој кући данас руча у један сат, а сутра у осам; данас се

није Вордџ, а сутра киселица. Он већ зна, како се треба курталисати непријатна госта и како се вуче за нос кредитор; гледао је, како му код куће преписују ствари, мајка му беше тада пребледила на плаче, а оца беше нестало. До сада га је отац два пута стегао на груди, пољубио и изнемоглим му гласом рекао, да буде добар и да не љути мајку: овако му је отац говорио, кад га донесоше кући на колима онесвешћена и рањена у лакту. За време ове очеве болести нити је лепо ручавао, нити се

возио, нити је ишао у позориште: све ово замени сиротиња, која се све то више ширила, неуљудни кредитори, изнемогла мајка, а отац љут и растужен. Наволетку овај дечко зна, да му је отац скептичан, и шта ли је пута чуо подрумливих речи о љубави, отаџбини и о врлинама — те ми једног дана ово парце сасвим озбиљно рече: Леп револверски метак свему је крај.“

Треба ли трошити речи у корист ове лепе карактеристике? — Не.

К О В Ч Е Ж И Ћ

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ

— Изашао је дра Драгише Станојевића „Србин“, месечни часопис за економију и политику (програм радикални). Ово је садржај првој свесци „Србина“ Јуни 1887.): 1. Говори српски! 2. Значај данашње опозиције у Србији. 3. За Србију 1868.—1886. 4. Непријатељи. 5. Пријатељи.

— Угледала је већ света и трећа књига друштва светог Саве: а то је „Браство“ I. У тој су књизи штампане три народне песме: „Маргита дјевојка и Рајко војвода“, „Свети Саво“ и „Ко крсно име слави, онеме и помаже“. Има даље две приче М. Ђ. Милићевића и то: „Отаџбина“ (с малом изменом прештампана из „Просветног Гласника“ од прошле године), и „Дур делија, иде Пантелија!“ Остало су књижевни и научни чланци и то од Љуб. Ковачевића: „Велес“ (и Демир капија, „Прилеп“, „Охрид“ и „Скардар“ (уза сваки чланак има по једна или две лепо изражене слике); од Стојана Новаковића има две три црте за карактеристику првих српских песника (Лукијана Мушицког и Симе Милутиновића. Та је студија први пут штампана на француском језику у флорентинском „Revue internationale“ (tome II. 2. livraison, 279.—285.) а почетак, прво писмо, изашао је на српском језику у децембарској свесци „Отаџбине“ за 1884.); од Ђ. М. Бугарског има слика из прошлости: Глиша Трлајић, књижевник српски; од П. Срећковића: Симе Игуманов (народни добротвор, утемељилац православне богословије у Приврзну) и историјска студија „Солунски мир“; од М. В. Радоњића „Борба за народност, с нарочитим погледом на прошлост полапских Словена, Словинаца, Чеха и Срба; од Димитрија С. Јовановића „Јужне границе Душанова царства“ и од М. В. Веселиновића „Географско-етнографски преглед Македоније и Старе Србије“ (с картом). — „Браство“ су уредили и штампале му нагледали Милован Р. Маринковић и Петар П. Ђорђевић, тајници друштва св. Саве.

— Извештај о српској вишој девојачкој школи у Новом Саду на крају њене тринаесте а школске 1886./7. године доноси расправу професора Мите Калића: „Женски утицај — девета велесила“.

— Душан Роговић јавља, да је дпо у штампу збирку својих приповедака, у којој ће бити већином приповетке из српског народног живота. Биће у тој збирци и приповетка „Зорка“, која је у негдашњем „Српском Забавнику“ недовршена остала. Књига ће имати најмање 10 штампаних табака а цена ће јој бити 60 новчића. Претплата се шаље писцу

у Митровицу. — Даље јавља Душан Роговић, да ће после тих приповедака изаћи у појединим свескама велики његов роман „Ископано благо“. Чист приход од тога романа, а тако исто и од збирке приповедака, наменио је писац на то, да тиме настави у Загребу издавање „Српског Забавника“, који је 1885. у Октобру морао престати излазити, што претплатници нису уредно шиљали претплату.

— У извештају о српској великој гимназији у Новом Саду за школску годину 1886-7 саопштена је расправа професора дра Ђорђа Дера „De poetis lyricis graecis, imprimis de Anacreonte eiusque quae sunt et dicuntur carminibus.“ (О грчким песницима лиричарима, нарочито о Анакреонту, о његовим песмама и о песмама за које веле, да су његове). Међу осталим спомиње писац, како су Анакреонтове песме превађане и на српски; спомиње преводе Вукашина Радишића, што су изашли у листу „Ураниа“ године 1838. и у „Голубици“ год. 1839., 1842. и 1843. Колико ми знамо, преводио је у нас Анакреонта и Јован Сундечић. На крају расправе своје, да би доказао, како је српски језик згодан, да се на њ преведу Анакреонтове песме, саопштава др. Дера упоредо са изворником превод Благоја Бранчића „Голубу“, који је изашао у 23. броју нашег листа о. г. Бранчић је, као што нас уверава, намеран превести целог Анакреонта.

У Загребу у наклади академијске књижаре Л. Хартмана (Kugli & Deutsch) изашла је ово дана књижица дра Миливоја Шрепела: „Корнелије Тацит“. Реч је у тој књижици најпре о спољњем животу Тациту на онда о делих његових, која су овде врло проицаво карактерисана; даље је онда под насловом „Други хисторици према Тациту“ укратко изнесена сва повест писања историје, од грчких логографа на све до Макулеја и Бекла. Књижица је написана разговетним и лаким слогом, само се тек погдегде истакне штошта, што српски читалац само по смислу може разумети. Тако се каже на стр. 8. „који су били подобни за уверење у сијати главу“; за Тиберија се на стр. 9. вели, да је био „прељивен хибеник“; на стр. 11. пак каже се, да су „сими догађаји троска повести“, а на стр. 12., да је „на челу опорби био Квинтилијан“; из смисла тек разумемо на тој истој страни и реч „огавје“. А зашто Шрепел на страни 13. региструје, да је Тацитова Агриколу на хрватски превео др. Стеван Павловић, то баш не можемо да разумемо. Да ли можда зато, што је превод штампан у Загребу и што га је издао Коста Стојшић, који је међутим такођер Србин?

— Из Беча смо добили проснект нова илустрована ча-

писана за поуку и забаву, што је Константин Мандровић рад да издаје. Лист ће се звати „Немања“ а уређиваће га Симеун Коњевић. Из проспекта видимо, да ће „Немања“ бити намењен широј читалачкој публици те ће у тој цели доносити већим делом научне чланке из разних грана наука и уметности са zgodним и лепим илустрацијама, а поглавито из земљописа, народописа, историје, из природних и друштвених наука и т. д. Бележиће све важније догађаје у Срба и Словена, приказиваће све словенске књиге и новине, које му се тога ради узашиљу а примаће и критике на нове књиге. Излазиће засад сваког месеца једанпут, у свескама од три табака (24 стране) а у облику велике четвртине са 8 до 9 слика. Цена је за Аустроугарску, Босну и Херцеговину 4 фор. 80 новч. на годину; за Србију 10 динара годишње а за остале земље 5 фор. 60 новч. Поједине ће свеске стајати 40 новч. или 85 пара. Преплатата се шаље на адресу: Verlag des „Nemanja“, Wien, Landstrasse, Hauptstrasse 22. За Србију примају претплату књижаре В. Валожиха, А. Пурића и Петра Ђурчића у Београду, Б. Савића у Шапцу и Душана Валожиха у Нишу. Ко скупи 10 преплатника, добијаће лист бесплатно, а ко скупи петорицу, добиће лист у пола цене. Засад јављамо то а кад добијемо прву свеску те видимо, је ли уредништво одиста прегло, да у проспекту означени задатак савесно врши, рећићемо без зазора своје мњење. Чинимо само уредништво пажљивим, да језик и слог неће бити лак, разумљив и исправан, ако се буду налазиле језичке неподобе, као што је овде у проспекту оно: „у том уверењу будући“.

— Мухамедовац Мехмедбег Лубушак Капетановић издао је „Народно благо“, што је по Босни, Херцеговини и суседним крајевима скупио. На руци су му при скупању били њих 52 и он им са захвалношћу спомиње имена у овој књизи. Сабрано је ту сјајет народних пословица, изрека, прича и то поређано по азбуци а неке су пословице и фразе протумачене повећом причом, зашто и када је која речена и откуда је потекла. Има ту и песма једна, коју је пре двадесетину година саставио неки Јусузбег Ченгић; та је песма међу народом прозвана именом „Абдија“. Има даље нека као молбеница, што се чује из уста народа а зову је „Дувањски арвахал“. Капетановић је превео и до неке две хиљаде арапских, персијских и турских пословица те је од ових на углед одабрао три-четири стотине и додао овој збирци. Накан је, да их још преведе па ће онда све растумачити и посеће издати. Занимљиво је писмо, које нам је као пропатницу у своју важну књигу послао скупљач. Овако нам пише: Назад неколико дана за ону обрану Мухамедоваца, која је протекла кроз Ваш цијењени лист (в. чланак Николе Шумоље: „Мухамеданство и наша књижевност“ у 21. и 22. бр. н. листа), ето Вам шаљем једну киту народног цвијећа, које сам кроз скоро 25 година једва сабрао и то помоћу многе наше браће милих родољуба. Казали су стари људи: „тешко дому, у ком слоге нема“ или: „складна браћа нове дворе граде а нескладна и старе продају“. Радо очекујемо, да и Ви још коју о томе неискрпивиому народном благу кроз Ваш цијењени лист прого-

ворите. С особитим поштовањем махус селам. М. б. К. Љ. — Књига је штампана латиницом и то трошком скупљача. Добро би било, да позвани о тој књизи прозборе и коју живе.

— Мита Живковић јавља, да је дао у штампу своју Немачку граматику за средње школе. Ту је граматику, на препоруку гл. просветног савета, министарство просвете у Србији одобрило као школску књигу. Књига ће изнети око 15 штампаних табака и биће готова до конца Августа о. г.

— У 23. бр. на стр. 368. н. л. регистровани смо по Грловићевој „Smotri“, да су угледале света „Одабране песме Змаја Јована Јовановића“, како их је приредио др. Миљивој Шрепел. Сад смо то одиста красно издање добили на приказ од накладак академ. књижаре Л. Хартмана (Кугли и Дајч) са песниковом сликом. Искрено признајемо, да су нас Хрвати претекли што се тиче спољашњег облика својих издања. И ми имамо дивот-издања, али Хрвати свако песничко дело одену у красно рухо. Што се редакције тиче, такођер немамо ништа приметити. Змајев језик и правопис — ако и латиницом — задржан је најсавесније те тако и та својина његове појезије. Што на 56. страни стоји „trublja“ место „truba“, биће на сваки начин штампарека погрешка. Шрепел је вештом руком гледао, да из бисерја избере бисер — управо није га стало труда, јер је могао захватити у ма коју страну „Певаније“. Или, да кажемо, да га је баш с тога стало труда? Уверени смо, да би он најрадије прибрао — све. У тој збирци су 43 песме, које лиреких и епских, које шалвих и сатирских, које пак преведених. Уз то је као увод животопис и кратка али маркантна карактеристика Змај-Јована Јовановића. Не замерамо, али нам ваља ипак приметити, да не би згорег било, да је у збирку ушла и која песма, посвећена деци. Но и поред тога свака част и слава колико Шрепелу толико и књижари.

— Французи негују с особитом ревношћу дечију књижевност. Све такве књиге украшавају лепим сликама. Тако је за са свим малу децу намењена књижица „Деца Алсашка и Лоренска“; за одраслију „Дечија библиотекарка“ са великим, јасним словима; за још одраслију „Библиотека материнског васпитања“.

— Дело Фридриха Хелвалда „Француска, описана и преликана“ довршено је 57. свеском. Књиге су две са 455 илустрација, накладом Шмита и Гинтера у Лајпцигу. Критика јако хвали то дело, и препоручила би је за ручну књигу при путовању по Француској, да је — мања.

— Драмека слика грофа Толстоја „Моћ тмине“, преведена је на немачки. Превео ју Август Шолц. Превод је изашао накладом С. Фишера у Берлину.

— Тереза Ракен зове се драма у четир чина од Емили Золе, коју је на немачки превео Јоца Савић, позоришни редитељ у Минхену.

— У славу енглеске краљице певао је неки песник оду на санскритском језику.

— „Allgemeine Zeitung“ доноси у последњим бројевима чланак „Русија и грчко-православна црква у Аустро-Угарској.“

САДРЖАЈ: На странпутици. (Наставак.) — Господину Љ. П. Н. Песма од Вл. М. Јов. — Агитатор. (Наставак.) — Мучна жеђ (Анакреон.) Превео Б. Бранчић. — О кнезу Лазару. (Наставак.) — Женски карактери у појезији Лазе Костића. (Наставак.) — Пабирци по талијанској књижевности. II. — Ковчежић. Књижевне белешке.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 н. на по год., 1 ф. 25 н. на четврт год. — За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад. — За Србију прима претплату књижара В. Валожиха у Београду.

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА У Н. САДУ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА